

**ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ**

**ΚΟΙΝΩΝΙΟΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ
Μ. ΚΑΚΡΙΑΗ**

Εμφανές και αφανές γόητρο (overt και covert prestige)

Το κύρος των γλωσσών στον κοινωνικό άξονα ονομάζεται *εμφανές γόητρο* (*overt prestige*) και χαρακτηρίζει κατά κύριο λόγο υψηλού κύρους ποικιλίες (γλώσσες, διαλέκτους κλπ.), συνήθως (όχι αποκλειστικά όμως) αυτές που αποτελούν την επίσημη γλώσσα ενός κράτους, τη νόρμα: τα ελληνικά των μορφωμένων των αστικών κέντρων, τα αγγλικά «του BBC», τα Άνω Γερμανικά (Hochdeutsch) κλπ. Το εμφανές γόητρο εκφράζεται ρητά στον λόγο και τις πρακτικές των περισσότερων ομάδων μιας κοινότητας, γι' αυτό και έχει αυτήν την ονομασία: είναι "εμφανές" σε ολόκληρη την κοινότητα, ακόμα και στις ομάδες της που δεν το κατέχουν ή/και δεν χρησιμοποιούν τις ποικιλίες που χαρακτηρίζει.

Αντίθετα, (συγ)καλυμμένο ή *αφανές γόητρο* (*covert prestige*) χαρακτηρίζει ποικιλίες με χαμηλό κοινωνικό κύρος, υψηλή όμως συναισθηματική αξία για τις ίδιες τις ομάδες που τις μιλούν. Αν και οι ομιλητές τους μπορεί ούτε να ομολογούν ούτε καν ίσως να συνειδητοποιούν ότι τις εκτιμούν, μέσω αυτών ενισχύουν την ταυτότητα, τη συνοχή και την αλληλεγγύη της ομάδας τους (εθνοτικής, τοπικής ή κοινωνικής). Στο συγκαλυμμένο γόητρο οφείλεται άλλωστε και η *επιβίωση* των χαμηλών ποικιλιών (διαλέκτων, κοινωνιολέκτων, μειονοτικών γλωσσών κλπ.), οι οποίες αλλιώς θα είχαν πάψει να χρησιμοποιούνται, μια που δεν έχουν κανένα εμφανές επαγγελματικό ή άλλο κοινωνικό όφελος για τους ομιλητές τους. Η ονομασία του *αφανούς* γόητρο οφείλεται ακριβώς στο ότι δεν είναι "εμφανές" παρά μόνο (και όχι πάντα) στις κοινωνικές ομάδες που χρησιμοποιούν τις ποικιλίες που χαρακτηρίζει. Είναι "αφανές" για τις υπόλοιπες ομάδες της γλωσσικής κοινότητας.

Στην ίδια αντίθεση θεωρείται ότι οφείλονται γλωσσικές στάσεις οι οποίες, σε πρώτη εντύπωση, φαίνεται να αντιφάσκουν μεταξύ τους: θετικές στάσεις απέναντι στο κοινωνικό κύρος ισχυρών γλωσσικών ποικιλιών μπορεί να συνοδεύονται συγχρόνως από θετικές στάσεις -συναισθηματικού κυρίως χαρακτήρα- απέναντι σε ασθενέστερες ποικιλίες, λόγω ακριβώς του *αφανούς* γόητρο των τελευταίων.